

ЭНГСИЭЛИ

• Нам улууһун хаһыата • 1935 сыл алтынньы 5 күнүгэр төрүттэммитэ •

сылыгар аналлаах үөрүүлээх мероприятиеҕа сырыттыбыт. Бу мероприятиеҕа республика Госсоветын дьэстигэр ытылынна. Манна дьонго-сэргэ РФ Президентэ В.В. Путин, правительство председателэ Михаил Касьянов эбэрдэ тылларын В.И. Матвиенко ааҕан тирриэртэ. Киһи бэлиэтии истибитэ дьон баар бу эбэрдэлэргэ суверенитет, федеративнай

төрүөт үөскүүр.
Корр: Ол аата билингги Турция курдук дуо?
А.Н. Ядреев: Оннук да буолуон сөп. Норуот бэйэтэ быһаарыа. Татарстан суверенитетин бэлиэтээһингэ республикалар президентнэрэ, делегациялара сырыттылар. Мантан Татарстан Россия биир апаратыаттаах, күүстээх субъектын быһытынан биллэр эбит дьон түмүк санаага кэллэбит. Ол курдук бырааһынныкка Башкортостан Президентэ М. Рахимов, Чувашия Президентэ Н. Федоров, Северная

өйүнэн-санаанан үлэлииллэр эбит. М. Шаймиев, Госсовет председателэ Фарид Мухаметшин республика норуоттарын дьин чэхчы политической лидердэрэ буолалларын норуот кинилэргэ үтүө сыһыаннарыттан көрдүм. Кинилэр бэйэ-бэйэлэрин ситэрсэн биэрэллэрин курдук сыаналаатым.

Президени характеристикалыыр буоллаахха дьин чэхчы государственной деятель, народнай, сүрдээх аһаҕас санаалаах, толкуйдаах, дьонун кытта тэҥгэ үөрэр-көтөр, сыгыты тыллаах, юмордаах киһи дьэхпин баҕарабын. Кинини утары хайдах көрбүспүнэн өйбөр хаалла.

Корр: Татарстан дьонго-сэргэте биһиги республикабытыгар хайдах сыһыаннаһарый?

А.Н. Ядреев: Оо, Татарстан дьонго биһиги республикабытын, Президеммитин үчүгүйдик биллэлэр. Биһир күүстээх субъект быһытынан диригник убаастыыллар. Саха норуотун бэйэлэригэр сүрдээҕин чугастык тутта саныыллар.

Корр: Александр Николаевич, ити эн кылгас кэпсээҥиэр Татарстан туһунан элбэх санаа истилиннэ. Кинилэр чэхчы даҕаны бэйэлэрин суверенитеттарын туһугар туруммут дьон. Эн санааҕар биһиги республикабыт суверенитета 10 сылын туолар үбүлүөйүгэр туох үчүгэй ситиһиллэрдээхпиз, ханнык сыанабылы биэрэбизиний?

А.Н. Ядреев: Республика 10 сыл устата сувереннай быраабы ылбыт кэмизгэр сүрдээҕин балысханник сайынна. Сайдыы олугунан 1990 с. балаҕан ыйын 7 күнүгэр очотооду Верховнай Совет онорбут улахан быһаарыһылаах хардыыта буолла. Биһиги республика государственной бөөрөгөтөр иннигэр федеративнай дуоҕабары биер бастакынан баттабыт субъект буолабыт. Суверенитеттэ баар буолан биһиги 1995-1997 сс. социальнай-экономической кризис ыар баттыгас кэмнэрин этэҥгэ аастыбыт. Республика 10 сыллаах үлэтин диригник анализтанан, сайдыы саҕа таһымга тахсытын ситиһэригэр эрэллээхпин. Ону быһаарар туһугар республика Президентин ытыгар политикатын өйүөхпүтүн, өйдүөхпүтүн, мизстэтигэр бөрү тирэх буолуохпутун наада. Маны өйөөһүҥнэ, ситэрсэн бизэригэр республика государственнай былааһын бары органнара инники хардыыны оноруох тустаахтар.

Кэпсэттэ К. ЧЕРЕПАНОВ

ХАТЫРЫКТАН СОНУННАР

ВETERАННАР КӨМӨЛӨРӨ

Оҕо, эдэр саастара сэрии ыар сылларыгар ааспыт, билигин ытык кырдыаҕастар үлэттэн илиилэрин араарыахтарын баҕарбаттар, түгэн көһүннэр күүстэрэ кыйаарынан олоһор нэһиликтэригэр күүс-көмө буолаллар. Ол курдук Е.В. Сивцева, Р.Н. Аммосова, И.И. Сивцев, И. Лукин, А.В. Слепцов, Д.Ф. Марков, А.Н. Петров ветераннар сэбиэттэрин председателэ Н.И. Сивцев салалтатынан балыһа капиталнай өрөмүөнүн кэнниттэн ис-тас үлэтигэр хас да күн улахан көмөнү онордулар. Бу олохтоох балыһа 70 сыллаах юбилейыгар, эбэрдэргэ холобур буолар, дьонун бөлөх буолар.

САҒАЛААҕЫН БААР!

Кэнники кэмгэ Хатырыкка эдэр ычат ыал буоларга сөччө ыксаабат. Хаһан сыбаайа буолбута умнуллан да барда. Дьэ, быйыл Хатырык олохтоох уола Данил Собакин Сунтаар кэрэ кыһынаан Тая Захарованын ыал буолан аймах-билэ дьонно-ругар, довтолоругар-табаарыстарыгар сыя сизтиилэр, аймах туттулар. «Суол аан аһылына» - дьон Хатырык олохтоохторо эдэрдэрин диэки эр-инэ көрөллөр.

МАҒАҕЫН АҕЫЛЛАР

Хатырыкка «Гранд» маҕаһына аһыллар буолла. Дьэ, бэйэ бөлөм. Бу маҕаһынын үлэтигэр олохтоохтору икки аны хайыттар. Сорох «бэйэбит нэһиликэ сылдыр» ар дьоммут түүннэри-күнүстэри үлэтигэр маҕаһынын пиибэ-арыгы дьон алдырхайдаах астарыгар төбөлөрүн оройдорунан таннары түһүөхтэрэ» - дьон саллар. Сорох «ититэр туочукалар дьэ сабыллан, күндү аспытын сөп сыанаҕа баҕардахпыт аайы ылаахпыт» - дьон астынар. Туох-ханнык буолуон кэм-кэрдиис көрдөрүө буоллаҕа.

УУ — ОЛОХ ТӨРДӨ

Быйыл Хатырык ыаллара оҕуруот аһын дэлэчи хааччыннылар. Ити уу ситимэ энкилэ суох үлэлиитин бэлиэтэ. Оператор Ощепков П.С. кэмтитэн-кэмизгэр ууну бизэрсэн нэһиликэни эни сөптөөхтүк хааччыйда. Хортуоппуй уопсай үүнүүтэ былдьыһыһытааҕар мөлтөх соҕус. Ол да буоллар олохтоохтор ордор хортуоппуйдарын атыылыгырга үүт-хайаҕас көрдүүлэр. Итини нэһиликэни олоһор сирин кэнэспитинэн сыаналаахха сөп.

МАХТАЛЛАРА УЛАХАН

Быйыл СПЖ-86 паром саппаас чааһа көстүбүккэ атырдыах ыйын ортоугар дылы туран олохтоохтору ууга-уокка түһэрэ сырытта. Төһө да хойутаан арыыга киридэллэр хоннохторо аһыллыбыт отчуттар оттоон бүттүлэр. Паром Кэнэли, Баа-кычча арылларга күннэ хастыыта да сылдьан отчуттары үөрдэ-көтүтэ хааччыйда. Эссе өрүс унуор нэһиликэни отоното таһаара сырытта. Паром капитаныгар И. Терютигга, мотуруоска В. Абашевка хатырыктар махталлара улахан.

Эрчим БАҕЫЛ

Балаҕан ыйын 27 күнэ — Республика суверенитетин 10 сыла

А.Н. Ядреев:

«СУВЕРЕНИТЕТТЭН ОРУОЛА СҮНКЭН УЛАХАН»

сыһыаннаһылар сайдыыларын туһунан биһир да тыл ханан даҕаны быктарыллыбата. Татарстан уопсай бырааһынныгыттан курдук сыанабыл бэрилиннэ. Республика Президентэ Минтимер Шаймиев Татарстан сайдыытын туһунан дакылаатын сэргии иһиттим. Ол курдук Президент республика 10 сыллаах суверенитетин кэмизгэр туох ситиһиллэммитин, социальнай-экономической, культурнай-политической олоххо туох уларыйыы тахсыбытын диригник анализтаан эттэ.

Дакылаат сүрүн ис хоһооно РФ федерация быһытынан сайдыахтааҕар, республикалар сувереннай бырааптар арааччылаһаахтаахтарыгар, Кремль уонна субъектар сокуон уонна быраап төрдүгэр сайдыахтаахтарыгар сытар. Татарстан суверенитетин өрө тутуоҕа дьон киһи биллэрдэ. Республика инники кэлэр сайдыытын суола Европатааҕы моделынан барыаҕа дьон тоһоҕолоон бэлиэтээтэ. Бу мэхэ олус интэриэһинэйдик иһилиннэ. Төрө диэтэргит, Татарстан мусульманнар дойдулара. Онон Европа моделынан бара сатыыра дьикти баҕайы курдук. Онон сайдыытын суола Европатааҕы экономической дуу, политической дуу, культурнай дуу моделынан хайдах барыан сөбүн туһунан толкуйдуур

Осетияттан А. Дзасохов, Ингушетия Президентэ Р. Аушев, Марий Эл Верховнай Советын председателэ, биһиги республикабытыттан правительство председателэ В. Власов уо.д.а. эбэрдэ тылы эттилэр.

Атырдыах ыйын 30 күнүгэр Татарстан республикатын норуотун киэҥ бырааһынныгыга төриллэн ытылынна. Республика столицатын быһытынан Казань куорат бырааһынныктааҕы түһүлгүгэ кубулуйда. Татарстан дьонго-сэргэте омулуттан тутулуга суох республика суверенитетинан киэн тутталларын, онтон ис дууһаларыттан үөрэллэрин өссө төгүл итэрдим. Республикалар делегациялара күндү-мааны ыалдыт быһытынан анал программанан сырыттыбыт. Ол курдук автодромна, ипподромна, Казань табаары онорооччуларын ситиһиллэрин улахан быыстапка-павильонугар сырыттыбыт. Республика государственнай салалтатын бэрэстэбиитэллэрэ спортивнай кураһтэһиллэргэ бэйэлэрэ кыттыбыттарын сэргии көрдүм. Ол курдук Минтимер Шаймиев коллегалара автодромна раллига кураһтэһэн көрдүлэр. Онон правительство председателэ биһирдэ бастан турар.

Татарстанга государственнай былаас бары оргаттара: президент, правительство, Госсовет биһир

Корр: Александр Николаевич, эн бэрт соторутааҕыта Татарстанга баран кэллин. Ол онно сылдьан тугу биллинг-көрдүгү, дьон-сэргэ олоҕо хайдахый?

А.Н. Ядреев: Биһиги Татарстан республикатын правительствотын ыгырытынан уонна республикабыт Президентэ М.Е. Николаев дьаһалынан Татарстан республикатын суверенитетин сыллаах үбүлүөйүн бэлиэтиир торжественнай мероприятие кыттан кэллэбит. Делегациябытын правительство председателэ В.М. Власов салайда, ону сэргэ Президент уонна правительство дьаһалтатын салайааччыта Сивцев И.С., культура министрэ Борисов А.С., «Сахнефтегаз» ННГК президентэ Иванов Т.Е. уонна улуустар баһылыктарыттан мин буолан Дьокуускайтан көппүһүт. Москвадан биһигини кытары Саха Республикатын РФ Президентигэр бэрэстэбиитэлин солбуйааччы Качаев В.В. барбыта. Биһигини кытта Домодедоваттан Казань куоракка биһир самолегуналар РФ правительствотын председателин солбуйааччы Матвиенко В.И. барсыбыта. Казань куоракка киһэ тийиэн олохтоох сирбитин буллубут. Аэропортка биһигини Татарстан правительствотын чилиэннэрэ көрүстүлэр. «Сафар» дьон биһир гостиницаларыгар түһэрдилэр. Нөҕүө күнүгэр биһиги куорат устун экскурсияга сырыттыбыт. Ол курдук Татарстан столицата Казань куорат кремлин көрдүбүт. Онон биһигин республика Президентин Шаймиев М.Ш. резиденцията, киһи дьаһалтатын, правительство дьэлиэрэ бааллар. Биһигини Татарстан кутталлаах быһыыга-майгыга министрэ, правительство председателин солбуйааччы арыалаатылар.

Эбэрт кэннэ 2 чааска биһиги Татарстан 10 сылыгар, Казань 995

Штаб мунньаҕа

МӨЛТӨХТҮК КЫТТАЛЛАР

Штаб учараттаах мунньаҕар ИДьУО начальнигы солбуйааччы С.И. Эверстов иһитиннэрбитинэн ааспыт нэдиэлэҕэ бастакы, иккис постарга уонна нэһиликтэринэн рейдэ түмүгүнэн 2415 транспорт бэрэбиэркэлэммит, 122 административнай бэрээдэги кэһии бэлиэтэммит, ГИБДД линиятынан 17 боротокуол толоруллубут, 43 итирик киһи тутуллубут, 7 булт саата былдьаммыт. Маны таһынан милиция сотрудниктарыгар өрөлөһүү иһин 4 киһиэхэ боротокуол толоруллубут, өссө 4 киһи паспортнай системанан боротокуолламмыттар. 1 №-дээх постка 14 киһилэ көлөппүнэ тизээн испит куорат олохтоохтору тутуллубуттар.

Ааспыт нэдиэлэҕэ уопсайа 74,5 л. арыгы былдьаммыт. 22 боротокуол экономической сокуону кэһии иһин толоруллубут, манна биридиилээн эргинэр дьон уонна улуспо маҕаһыннара ыстарааптаммыттар.

Улуус үрдүнэн ытыллыа турар «Хоту» операция кэмизгэр «Үргэл» бааһынай хаһаайыстыба хаппыстатын уонна моркуобун уоран испит быраатты Бержневтар уонна Н. Захарова тутуллубуттар. Уопсайынан бу күннэргэ улуус үрдүнэн 6 операция бара турар.

2 №-дээх постка тахсыыга тэрилтэлэр болҕомто уурбаттара бэлиэтэннэ, ол курдук ааспыт нэдиэлэҕэ бу постка «Сайдыы» АО эрэ тахсыбыт.

Мунньахха лесхоз, сир комитетта, ветуправление уонна айылҕа харыстабылын комитетта штаб үлэтигэр мөлтөхтүк кытталлара бэлиэтэннэ. Кэлэр өттүгэр бу ааттаммыт тэрилтэлэр салайааччылары улууска общественнай бэрээдэк бөһөргүүрүн тус эппиэтинэстэрин курдук сананан үлэлииллэрэ эрэйиллэр. Иккис постка тэрилтэлэр салгыы дьуһуурустубалыахтара, маны таһынан көһө сылдьар рейдэлэр буолуохтара.

В. РЫКУНОВА

Ходуһа суугуна — 2000

АЛТА НЭҢИЛИК ОТТООН БҮТТЭ

Балаҕан ыйын 18 күнүгэр улуус 18 нэһилиэгин отчуттара 28880 гектардаах ходуһаттан 38065 тоннаны оттооннор сезоннааҕы былааннарын 108,8% толордулар. Ити нэһиликтэртэн 11-рэ сыллааҕы соруудаҕын ситистэ уонна аһарда.

Сэттэ тыа хаһаайыстыбатын предпрятиеларыттан былаанын «Маймаҕа» МО 133,3% толордо. Итигэн атыттар соруудахтары кыайан ситиспэтилэр. Бааһынай хаһаайыстыбалара 12204 гектардаах ходуһаттан 15766 тонна оту кэбиһэн былааннарын 110%, биридиилээн ыаллар уонна бытархай хаһаайыстыбалар 121,3% толордулар.

Бааһынай хаһаайыстыбаларын ортолоругар 11 нэһилиэк отчуттара сезоннааҕы соруудахтары 100% ситистилэр. Ордук үчүгүйдик таастаахтар (160), үөдэйдэр (154,4), хатын арыллар (142,5%) оттоотулар.

Биридиилээн ыаллар уонна бытархай хаһаайыстыбалар ортолоругар 12 нэһилиэк соруудаҕын толордо. Бастын көрдөрүүнү кыра нэһиликтэр Арбын (184%), Фрунзе (180%) ситистилэр. Бөдөг нэһиликтэр ортолоругар Модут (170,2%), Бөтүг (167,3%), Партизан (156,6%) инники таһыстылар.

Алта нэһилиэк оттоон бүттэ. Атыттар ходуһалара баарынан, күнү-дьылы көрөн салгыы оттууллар. Быйыл биһир даҕаны нэһилиэк сиилэһи укупата.

В. СЫРОМЯТНИКОВ

Улуус хаһыатын 65 сылын көрсө

МИН БАСТАКЫ ХАҢЫАТЫМ

65 сыл... Бу уһун сылларга улуус олоһун, сайдыгын, үлэ ситиһинин, элбэх критическэй да түгээннэри дьонго-сэргэргэ тиердиин, элбэх үтүө үлэһит дьон үлэтин сырдатты - бу барыта биһиги тапталлаах улууспут хаһыата «Энсиэли» ааспыт суолун сорох эрэ түгээннэрэ буолар. Сотору кэминэн «Энсиэли» тариллибитэ 65 сылын туолар.

Бу кэм устатыгар хаһыат аата хаста да уларыйан турар, оттон бэйэтин үлэтинэн-хамнаһынан республикара биллэр-көстөр суоллаах, улахан авторитеттаах. Мин бу хаһыаты кытта хаһан, хайдах билсибиппий?

1950 сыллаахха Үөдэйгэ нуул кылааска үөрэнэ кирибитим. Үөрэхпэр олус кыһанарым, ол иһин ити кылааһы бүтэрэргэ үчүгэйдик ааһар-суруйар буолбутум. Ааһар балаһтан кыра кинигэлэри ылан ааһар буолбутум. Учууталым Никита Васильевич уонун библиотекка Анна Ивановна Ядреева (эдийим) соруудахтарынан ыалларбар (4 ыалга) «Колхоз сирдэитэ» хаһыаты кырдыаҕастарга ааһар буолбутум. Хаһыат кэллэ да, хаһыаһын кыбымыгынан сорукупун толоро барабын. Ол курдук Бочкарев Ньүкулайдаахха, Эверстоу Ионнаахха (Туока орон бордоох), Ядреев Павелдаахха (Тыппыларга) уонна Бочкарев Ыльдаалаахха. Киэһэ

дьиэбэр тээтэлээх маамабар ааһабын. Ядреев Семен Петрович дьин биригэдьиридээххэ дыукаах олорор этибит. Киэһэ аайы Семен Петрович: «Хайа Еля, дьонгор тугу аахтын, кэпсээ эрэ», — дьин экзаменныыр этэ. Сорофор күнүскү аһылыкка хаһыаты ааһаран, тугу ааһахтаахпын хаһыаппар бэлиэтээн биэрэрэ. Дьэ ити курдук, 50 сыл анараа өттүгэр маннайгы билсиһим туһалаахтык саҕаламмыт эбит дьин астына саныбын.

1967-69 сылларга Өлүөхүмэ Кыыллааһар үлэли барбытым. Онно да сылдьан оройуонум «Колхоз сирдэитэ» суруйтаран ааһарым. Үөдэй почтатын начальнига Эверстова Мария Гаврилевна биер да нүөмэри көтүпкэкэ, сүрдээх аккуратнайдык ытара.

«Кыым» хаһыат редакторун Ф.П. Егорованы билэбин, куоракка кирирдэхпинэ, көрсөн кэпсэтэ эччибин. Федора Петровна биһиги «Энсиэлибин» улаханник убаастыыр уонна сыаналыыр: «Бырааттар үлэли олоһолордуу?» — дьин сүрдээх истинник ыйытар. Ол аата 80 саастаах республика кырдыаҕас хаһыатын «Кыым» быраата «Энсиэли» буолар.

Хаһыат үлэһиттэригэр элбэх ситиһилэри баһарабын.

Е. НЕУСТРОЕВА,
учуутал,
I Хомустаах.

Онно «Кыталык», «Сайын уонна Саас», «Яблочка», «Чыычаах», «Индус», «Конек» дьин үчүгэйдик үчүгэйдик толортоон, куруһуок салайааччытыттан уонна директортан махтал ылары ситистим.

Бу идэбин өссө сайыннарага охсуһабын.

Декабрина ЯДРИХИНСКАЯ,
Ү-с кылаас үөрэнээччитэ.

МИН ХОЛОБУРУМ

Оролоор, биһиги оскуолаҕа көссүө-сэмэй дьисциплинэлээх буолуунан, үчүгэй уонна туйгун сыананан үөрэниини ситиһиэхтээхпит.

Мин УП-с кылааска үөрэнэбин. Иккис чиеппэр түмүгүр ударник буоллум.

Үчүгэйдик үөрэниини тэнгэ тимуровец быһыытынан үлэлиэххэ наада. Итиннэхэ мин кыһыл армеец кэргэнэ Анисия Неустроеваҕа 10 кубометр маһы мастаан, 20 уһаат ууну баһан биэрдим.

Инники өттүгэр туйгун үөрэнээччинэн буоларга уонна тимуровец быһыытынан өссө үчүгэйдик үлэлииргэ сорукутанабын.

Гоша ЗАХАРОВ,
пионер, үөрэх ударнига.

ТИМУРОВЕЦ БЫҢЫТЫНАН

Оролоор, мин үөрэҕим быһыыгар кыһыл армеец кэргэнэ Анастасия итиннэ эдийим Матрена Сивцевалар хаһаайыстыбаларын көрсөбүм.

Хам-түм от тизибин. 4 сөһүнү аһатабын. Күннэтэ 2 ыаһаһын иккилитэ уу баһабын. Табаарыһым Петя Сысолятинныын 20 кубометр маһы мастаатыбыт. Бэйэм 4 сыраҕа маһы тизийдим.

Мин үөрэхпин билэрим курдук үлэни таптыбын. Колхозпар сайын 140 күнүн аахсыбытым.

Күндү оҕолоор, үлэлээн эти, хааны күүһүрдэ-күүһүрдэ үөрэнэр ордук үчүгэй. Мин тимуровец быһыытынан өссө үчүгэйдик үлэлииргэ, ударник үөрэнээччи буоларга охсуһабын.

Митя СЫСОЛЯТИН.

ХУДОЖНИК ИДЭЛЭНИЭМ

Мин уруһуйдуур идэни олус таптыбын. Оскуолаҕа художественнай куруһуокка үөрэнэбин.

Аҕа дойдуну көмүскүүр сэриилэһии эпизоттарыттан уонна немецкэй фашистар сидьин быһыыларын көрдөрөр темалартан хас да уруһуйдары онорон, оскуолаҕа туттардым. Онон саҕа дьыллааһы быыстапкаҕа бастаки мизгэни ыллым.

Иона ЯДРИХИНСКАЯ,

Ү1-с кылаас ударник үөрэнээччитэ.

1.1.1944 с.

МИН ТУЙГУННУК ҮӨРЭНЭБИН

Сэриилэһии төһө да ыар уонна кытаанах күннэригэр, биһиги тапталлаах сирдэитэ таб. Сталин советскай ыччат туһугар, фронтовиктар оҕолорун туһугар ураты улаханник кыһанар. Ол иһин биһиги дойдубутугар оҕону аҕалык кыһамныан төгүрүктүүллэр.

Мин аҕам биһиги көтүлүбүтүн, олохпутун, инники дьолбутун көмүскүүр Кыһыл Армияҕа сылдьар. Кини армияҕа барарыгар мизгэ «үчүгэйдик сырыт, туйгундук үөрэн, культу-ралаах үөрэхтээх киһи буол» дьибитэ. Мин аҕам соруудаһын чизэтээхтик толоробун.

Билигин интернакка олоһобун, отто оскуола УП-с «Б» кылааһыгар үөрэнэбин. Кылааска учуутал кэпсээнин кыһанан истэбин, тетрадпар бэлиэтэнибим. Өйдөөбөтөхпүн ыйытабын.

Үөрэҕим кэнниттэн дьиэбэр баран сынныанабын. Онтон урокпар бэлэмнэнибим, дьибитэ үлэлэри толоробун. Уус-уран литератураны элбэхтик ааһабын. Ол иһин үөрэхпэр туйгун сыананы ыллым.

Оскуолаҕа кылааспар «Боевой листок» редколлегиятын членинан, социалистическай куоталаһыны учуоттааччынан үлэлиибин. Бу үлэлэрбин эмиз үчүгэйдик толоробун.

КАРТАШКИНА Лиза.

УДАРНИК БУОЛУМ

Дойдуга наадалаах, культурулаах, кизг сайдылаах киһинэн буолуу оскуолаҕа үчүгэйдик, туйгундук үөрэниини модьуйар.

Биһиги аҕаларбыт, убайдарбыт Аҕа дойду көмүскэлин иһин, өстөөгү утары бэйэни харыстаммакка хорсундук, героическайдык охсуһаллар.

Тыһылга биһиги туйгун дьисциплинэлээх бастың үөрэнээччи буолуохтаахпыт. Оролоор, ити сорукупун мин чизинэйдик толоробун. УП-с «Б» кылааска ударник үөрэнээччинэн буолдум.

Мин үөрэхпэр бэлэмнэнибим мэхэйдэппэккэ, бириэмэни сатаан туһанан, дьиэбэр маамабар көмөлөһөбүн. Үөрэнэр бырааттым үөрэҕэр бэлэмнэниригэр куруутун ыйабын, сүбэлиибин. Уус-уран уонна байыаннай литературалары ааһабын.

Мин кылааспын туйгун сыананан бүтэриэм.

Шура КУЗНЕЧЕНКО.

ҮӨРЭБИ БИЛИИ 100 БЫРЫҤЫАНҢА ТИИДЭ

Отто оскуола УП-с «Б» кылааһыгар «үөрэх оҕолорун быраабылаларын» дьонуннаахтык олоххо киллэринэн, иити үлэтин тупсаран туруорар иһин, үөрэнээччилэри барытын социалистическай куоталаһынан хабыллыбыта.

Куоталаһыны хас күн аайы үөрэх кэнниттэн бэрэбиэркэлээн, ким хайдах үөрэммитин учуоттан иһэбит уонна «Боевой листокка» таһаарабыт, кылаас мунһаҕар дьүүлэһэбит.

Биһиэхэ 1 чиеппэргэ 13 оҕоттон сороҕор Расторгуев Борис куһаҥан сыаналаммыта. Ити биһиги түмүктүтүн куһаҥан онорбута.

Мин бэйэм итиннэ үчүгэй үөрэнээччилэр

күүспүтүн түмэн Расторгуевка көмөлөспүтүт. Ол мээһэҕэ хаалбата. П-с чиеппэр түмүгэр кылаас үрдүнэн үөрэҕи билии 100 бырыһыанга тиийдэ.

Бу үчүгэй көрдөрүүнү туйгун дьисциплинэни олохтоонунан, куоталаһыны куруутун тэрийиинэн үөрэххэ хойутааһыны, көтүтүнү суох оноруунан, үөрэнээччилэри өй-санаа өттүнэн иитэр бэсиэдэлэри, ааһылары оноруунан, боевой эпизоттары билиһиннэринэн ситистибит.

Биһиэхэ Лиза Карташкина, Матильда Молчанова курдук үөрэх туйгуннара, Шура Кузнеценко, Леонид Жданов курдук үөрэх ударниктара иитилиниллэр.

Биһиги бу ситиһиитин өссө сайыннараахпыт. Кэлэр чиеппэргэ үөрэҕи билииҕэ туйгун уонна үчүгэй сыаналарбытын лаппа элбэтиэхпит.

Классовод ПЕРЛАШКЕВИЧ П. Ф.

2.11.1945 с.

МАХТАНАБЫТ

Кыһыл Армия кэжкэттэн демобилизацияланан төрөөбүт Сахабыт сиригэр кэлибит. Хас куорат, хас дэриэбинэ аайы биһигини итии кыһамныан төгүрүктүүллэр.

Тинэх тохтуур пууммутугар Намнааһы холбоһуктаах оройуоннай военкомакка, военком подколковнига т. Жданов биһигинэн умнуллубат итии көрсүһүүнү онордо.

Демобилизованнайдары ыраас, ичигэс дьизэн, аһылыгынан хааччыда.

Итини сэргэ биһиги суол туруоруу диэри Ленин аатынан колхозка олорооччуларга колхоз председателэ Бурнашев үчүгэй дьизини биэрдэ. Тыа хаһаайыстыбаннай бороодукталартан атыһылааһыны тэрийдэ.

Ити иһин махтаньыбытын биэрэбит.

Старший сержант П. КУРИЛКИН

6.7.1945 с.

3225 ТОННА УГУЛУННА

Оройуон 24 колхозтарыттан кирибит от ыйын 5 күнүнээҕи түмүгүнэн 3225 тонна сиилэс угуллан, былан 55,6 бырыһыан туолла.

Сиилэстээһини 18, ол иһигэр, Ленин, Молотов, Киров, Чкалов, Вороштов, Каганович аатынанан, «Кыһыл дэриэбинэ», «Кыһыл сулус» уолхозтар үстүү, түөртүү күн бүтэртээтилэр.

2.3.1945 с.

ПОХОД ОҢОРДУБУТ

ХАТЫРЫК. Толорута суох орто оскуолатын үөрэнээччилэрэ 60 оҕо комсомольскай-профсоюзнай хайыһар кроһугар кытта бэлэмнэнэллэр. да төгүл занятие ытылыһына.

10 оҕоттон 1 команданы тэрийэн Хатырык — Нам — Хатырык маршрутунан военизированнай походу онордубут.

ПОЛИГРАФИСТАР СИТИИИЛЭРЭ

Оройуоннай типография рабочайара Кыһыл Армия килбиннээх кыайыларынан өрө көтөбүллэн уонна Верховнай Кылаабынай Командующай олунньу 23 күнүнээҕи прикаһыгар эпизиттээн олунньутаағы производственной былааннарын 174 бырыһыан, ол иһигэр бэчээтинник комсомолец Егоров П. Д. 188,8 бырыһыан толордо.

КОЛЕСОВ М.

8.6.1945 с.

ҮӨДЭЙГЭ

Беденнай аатынан колхоз хомуур массыыналарын, инветардары ремоннааһыҥна кирирдэ.

10 охсор, 8 мунһар массыыналартан 1 охсор, 2 мунһар ремонанна. Атырдыктары, кылаабырдары онорууга аналаах дьоннор сыһыарыллан үлэлиллэр.

Сталин аатынан колхозка хомуур бэлэмин дьэ саҕалаатылар.

С. ЯДРЕЕВ

22.6.1945 с.

ТҮБЭҕЭ

Чкалов аатынан колхоз сааскы ыһыһы кылгас болдоххо бүтэр ии кэнниттэн тутта сааскы паардааһыҥна кирибитэ.

Колхозтаахтар табаары Сталин народка анаан эти-итигэр эпизиттээн уһулуччу кыһамнылаахтык үлэлиллэр.

Ол түмүгэр колхоз 29 гектар паардыыр былааннарын бэс ыйын 15 күнүгэр диэри бүтэрдэ.

Г. Н. ДЬЯКОНОВ

18.5.1945 с.

БАСТЫҢНАР КЭЖКЭЛЭРИГЭР

ХАТЫРЫК. Каганович аатынан колхоз уу ылбат 197 га сиригэр туорахтаах культуралары ыһахтааһын 5 күн үлэлээт, бастыңнар кэжкэлэригэр бүтэрдэ.

Ыһыыга 3 агитатардар үлэлээтилэр. Кинилэр күүстэринэн 19 ааһы, 27 бэсиэдэ оҕоһулунна уоннат «Боевой листок» 12, оттон Көрдөрүүлээх дуоска 2 нүөмэрдэрэ таһаарыллыбыттара. Ити түмүгэр колхозтаахтар үлэ бириэмэтин халбаҥа суох тутуспуттара, нуорманы толорбот биер да колхозтаах суох буолуутун ситиһилиннэ. Отууга хоно сылдыы, уопсай аһылык уонна оҕо дьааһылата тэриллибиттэрэ, онон үлэлиир кыахтаах колхозтаахтар бары үлэҕэ тардыллыбыттара.

Билигин колхозтаахтар оҕурут уонна техническай культуралар ыһыылары ыһарга ону кыттар паарга кирэн эрэллэр.

Е. ЧЕРЕПАНОВА

1935 «ЭНСИЭЛИ» 2000

ААСПЫТ КҮН-ДЬЫЛ АРАҔАС СЭБИРДЭХТЭРЭ...

Хаһыат страницаларынан аһан

7.1.1944 с.

1 Хомустаах толорута суох отто оскуолаттан суруктар (Балаһаҕа Оскуола директора Бережнев С. С. — кини туһунан С. Г. Касьянов ыстатыйатын онорон таһаарбытыт — А. ВАСИЛЬЕВ.) бэчээттэммиттэр. Ону хайдах барынан билсин.

ТУЙГУННУК ҮӨРЭНЭБИН

Мин отто оскуола УП-с «Б» кылааһыгар үөрэнэбин. Учуутал кэпсээнин болдойон истэбин. Өйдөөбөтөхпүн ыйытабын уонна умнубаттык өйдүүр наадатыгар бэлиэтэнибим. Дьибитэ бэриллэр үлэлэри аккуратнайдык толоробун. Ол түмүгэр иккис чиеппэргэ туйгун үөрэнээччи буолары ситистим.

Манна кылааска ыстаарыһа буоларым быһыытынан оҕолор бары көссүө дьисциплинэлээх, үөрэхтиригэр кыһанар буолууларын иһин охсуһабын. Социалистическай куоталаһыны хас күннэтэ бэрэбиэркэлэтэбин. Ол мээһэҕэ хаалбатаҕа. Үөрэҕи билии кылаас үрдүнэн 100 бырыһыан буолуутугар көмөлөстө.

Оролоор, биһиги үчүгэйдик үөрэнибит Кыһыл Армия кыайылаах кимэн кириитигэр көмөнөн буолар. Онон идик уонна туйгундук үөрэнибим.

МОЛЧАНОВА Матильда.

ИЗОБРЕТАТЕЛЬ БУОЛУОМ

Мин үөрэхпэр ис сүрэхпиттэн кыһанабын. Урокпар бэлэмнэнибим. Ол түмүгэр иккис чиеппэргэ ударник буолдум. Директорбыттан иккитэ махтал ыллым.

Үөрэҕим быһыыгар уһана үөрэнэбин, туохтааһар да ордук өйбүттэн онорор буолуохпун баһарабын.

Саҥа дьылы көрсө биер паровоз, биер танка моделларын куһаҥа суохтук онорон оскуолабар туттардым. Билигин дьабара, солондо хааттаран хаалар «Массыһынатын» онордум. Ааспыт сайын ити «массыһынабынан» хас да дьабараны өлөрбүтүм.

Степан НЕРАТОВ,

I Хомустаах толорута суох отто оскуолатын
IY-с кылааһын ударник үөрэнээччитэ.

МАХТАЛ ЫЛЛЫМ

Советскай ыччат үөрэххэ, үлэҕэ толору дьаныардаах буолууну, көрдөөх-нардаах культурнай олоду таптыыр.

Дьэ ол иһин, үөрэҕи сэргэ оҕолор идэлэрин сайыннараҕа баһараллар. Мин үчүгү куруһуоҕар үөрэнэбин. Куруһуокка үөрэммитинэн үс төгүл концерга кытынным.

Программа ТВ с 25-го сентября по 1-е октября

25 сентября, понедельник	26 сентября, вторник	27 сентября, среда	28 сентября, четверг	30 сентября, суббота	30 сентября, суббота	1 октября, воскресенье
<p>ОРТ 06.00 Телеканал "Доброе утро" 09.00 Новости 09.15 "Вавилонская башня". Сериал 10.20 На XXVII Олимпийских играх 11.25 "Песня года" 12.00 Новости 12.15 Телеканал "Добрый день" 12.45 Спасатели 13.10 Фильм "Перед экзаменом" 14.30 Программа "Вместе" 15.00 Новости 15.15 Мультсериал "Охотники за привидениями" 15.45 Звездный час 16.15 "...До шестнадцати и старше" 16.50 На XXVII Олимпийских играх 18.00 Новости (с сурдопереводом) 18.15 Дневник XXVII Олимпийских игр 18.30 "Вавилонская башня". Сериал 19.35 Погода 19.40 "Маленькие..." 20.00 Жди меня 20.45 "Спокойной ночи, малыши!" 21.00 Время 21.35 Сериал "Тысячелетие" 22.35 Взгляд 23.25 Новости 23.40 Сериал "Майк Хаммер: Секс-ловушка"</p> <p>РТР Канал "Россия" 06.00, 07.00, 08.00, 09.00 Вести 06.15, 06.30, 08.40 "Доброе утро, Россия!" 06.20, 08.30 Семейные новости 06.50, 07.50, 08.50 Городские новости 07.30 Подробности 07.40, 9.15 "Черным по белому" 08.30 "Москва - Минск" 09.20 "Дежурная часть" 09.35 "Приключения Папируса". Мультсериал 10.00 "Манузла". Телесериал 11.00 Вести 11.30 "Санта-Барбара". Телесериал 12.30 "Что хочет женщина" 13.05 "Планета Земля" 14.00 Вести 14.30 "Черная жемчужина". Телесериал 15.25 "Богатые и знаменитые". Телесериал 16.20 Сериал "Простые истины" 17.00 Вести Якутск 17.35 Программа передач 17.40 "Искусство страны Олонхо" 18.00 Концерт классической музыки Канал "Россия" 19.00 "История любви". Телесериал 20.00 Вести 20.30 Подробности 20.55 Дневник Олимпийских игр Якутск 21.55 "Саха сирэ-Якутия" 22.15 Реклама 22.25 "Сарыал" 22.50 Видеозарисовка Канал "Россия" 23.00 Вести 23.30 После "Вестей" 23.40 "Дежурная часть" 23.50 Олимпиада-2000 01.05 Русское лото 01.45 Чемпионат мира по автогонкам в классе "Формула-1"</p> <p>3-я программа Канал "Россия" 17.35 Фильм "Умереть, чтобы жить" 21.55 Фильм-катастрофа "Титаник"</p>	<p>ОРТ 06.00 Телеканал "Доброе утро" 09.00 Новости 09.15 "Вавилонская башня". Сериал 10.20 Дневник XXVII Олимпийских игр 11.30 "Песня года" 12.00 Новости 12.15 Телеканал "Добрый день" 13.05 Художественный фильм 13.55 Дневник XXVII Олимпийских игр 14.30 Программа "Вместе" 15.00 Новости 15.20 Мультсериал "Охотники за привидениями" 15.45 Зов джунглей 16.15 "...До шестнадцати и старше" 16.50 Дневник XXVII Олимпийских игр 18.00 Новости (с сурдопереводом) 18.15 Здесь и сейчас 18.30 "Вавилонская башня". Сериал 19.30 Погода 19.35 Сериал "Русский транзит" 20.45 "Спокойной ночи, малыши!" 21.00 Время 21.45 Дневник XXVII Олимпийских игр 22.20 Фильм "1492: Завоевание Рая" 01.10 Новости</p> <p>РТР Канал "Россия" 06.00, 7.00, 8.00, 9.00 Вести 06.15, 06.30, 08.40 "Доброе утро, Россия!" 06.20, 8.30 Семейные новости 06.50, 7.50, 8.50 Городские новости 07.30 Подробности 07.40 "Черным по белому" 09.15 "Дежурная часть" 09.30 Олимпиада-2000 10.00 "Манузла". Телесериал 11.00 Вести 11.30 "Санта-Барбара". Телесериал 12.30 "Что хочет женщина" 13.05 "Планета Земля" 14.00 Вести 14.30 "Черная жемчужина". Телесериал 15.25 "Богатые и знаменитые". Телесериал 16.20 Телесериал "Простые истины" 17.00 Вести Якутск 17.35 Программа передач 17.40 "Түөлбэ". Верхневилуйский улус 18.00 Официальный канал 18.25 "Саха сирэ. XX үйэ" Канал "Россия" 19.00 "История любви". Телесериал 20.00 Вести 20.30 Подробности 20.55 Дневник Олимпийских игр Якутск 21.55 "Саха сирэ-Якутия" 22.15 Реклама 22.25 "Суверенитет: Итоги и перспективы" Канал "Россия" 23.00 Вести 23.30 После "Вестей" 23.40 "Дежурная часть" 23.50 Мужчина и женщина 00.45 "Круглая дата" 01.10 "Футбол + ТВ"</p> <p>3-я программа Канал "Россия" 17.35 Фильм "Умереть, чтобы жить" 21.55 Фильм-катастрофа "Титаник"</p>	<p>ОРТ 06.00 Телеканал "Доброе утро" 09.00 Новости. 09.15 "Вавилонская башня". Сериал 10.20 "Смехопанорама" 10.55 "Женские истории" 11.25 "Песня года" 12.00 Новости 12.15 Телеканал "Добрый день" 12.45 Мультсеанс 13.00 Фильм "Моя улица" 14.30 Программа "Вместе" 15.00 Новости 15.20 Мультсериал "Охотники за привидениями" 15.45 Зов джунглей 16.15 "...До шестнадцати и старше" 16.50 Дневник XXVII Олимпийских игр 18.00 Новости (с сурдопереводом) 18.15 Здесь и сейчас 18.30 "Вавилонская башня". Сериал 19.30 Погода 19.35 Сериал "Русский транзит" 20.45 "Спокойной ночи, малыши!" 21.00 Время 21.45 Дневник XXVII Олимпийских игр 22.20 Фильм "1492: Завоевание Рая" 01.10 Новости</p> <p>РТР Канал "Россия" 06.00, 7.00, 8.00, 9.00 Вести 06.15, 06.30, 08.40 "Доброе утро, Россия!" 06.20, 8.30 Семейные новости 06.50, 7.50, 8.50 Городские новости 07.30 Подробности 07.40 "Черным по белому" 09.15 "Дежурная часть" 09.30 Олимпиада-2000 10.00 "Манузла". Телесериал 11.00 Вести 11.30 "Санта-Барбара". Телесериал 12.30 Олимпиада-2000 14.00 Вести 14.30 "Черная жемчужина". Телесериал 15.25 "Богатые и знаменитые". Телесериал 16.20 Телесериал "Простые истины" Якутск 17.00 10-летие суверенитета Республики Саха (Якутия) Канал "Россия" 12.30 Олимпиада-2000 14.00 Вести 14.30 "Черная жемчужина". Телесериал 15.25 "Богатые и знаменитые". Телесериал 16.20 Телесериал "Простые истины" Якутск 17.00 10-летие суверенитета Республики Саха (Якутия) 18.40 "Подарок Земле" Канал "Россия" 19.00 "История любви". Телесериал 20.00 Вести 20.30 Подробности 20.55 Дневник Олимпийских игр Якутск 21.55 "Саха сирэ-Якутия" 22.10 "Страницы десятилетия". Видеофильм 22.30 Репортаж с празднования Дня суверенитета Канал "Россия" 23.00 Вести 23.30 После "Вестей" 23.40 "Дежурная часть" 23.50 Олимпиада-2000</p> <p>3-я программа Канал "Россия" 11.00 Вести 11.30 "Санта-Барбара". Телесериал 17.00 Вести 17.30 Мелодрама "Полный круг" 21.55 Фильм-катастрофа "Титаник" (США)</p>	<p>ОРТ 06.00 Телеканал "Доброе утро" 09.00 Новости 09.15 "Вавилонская башня". Сериал 10.20 Дневник XXVII Олимпийских игр 11.30 "Песня года" 12.00 Новости 12.15 Телеканал "Добрый день" 12.45 Художественный фильм 13.55 Дневник XXVII Олимпийских игр 14.30 Программа "Вместе" 15.00 Новости 15.20 Мультсериал "Охотники за привидениями" 15.45 "...До шестнадцати и старше" 16.20 На XXVII Олимпийских играх 18.00 Новости (с сурдопереводом) 18.15 Здесь и сейчас 18.30 "Вавилонская башня". Сериал 19.30 Погода 19.35 Сериал "Русский транзит" 20.45 "Спокойной ночи, малыши!" 21.00 Время 21.45 Дневник XXVII Олимпийских игр 22.20 Фильм "1492: Завоевание Рая" 01.10 Новости</p> <p>РТР Канал "Россия" 06.00, 7.00, 8.00, 9.00 Вести 06.15, 06.30, 08.40 "Доброе утро, Россия!" 06.20, 8.30 Семейные новости 06.50, 7.50, 8.50 Городские новости 07.30 Подробности 07.40 "Черным по белому" 09.15 "Дежурная часть" 09.30 Олимпиада-2000 10.00 "Манузла". Телесериал 11.00 Вести 11.30 "Санта-Барбара". Телесериал 12.30 "Что хочет женщина" 13.00 "Планета Земля" 14.00 Вести 14.30 "Черная жемчужина". Телесериал 15.25 "Богатые и знаменитые". Телесериал 16.20 Телесериал "Простые истины" Якутск 17.00 10-летие суверенитета Республики Саха (Якутия) 18.40 "Подарок Земле" Канал "Россия" 19.00 "История любви". Телесериал 20.00 Вести 20.30 Подробности 20.55 Дневник Олимпийских игр Якутск 21.55 "Саха сирэ-Якутия" 22.10 "Страницы десятилетия". Видеофильм 22.30 Репортаж с празднования Дня суверенитета Канал "Россия" 23.00 Вести 23.30 После "Вестей" 23.40 "Дежурная часть" 23.50 Фильм "Эпидемия" 01.30 "Формула скорости" 01.45 Горячая десятка</p> <p>3-я программа Канал "Россия" 20.20 "Городок. Ретро" 21.00 Фильм "Лэйк-Плейсид - озеро страха"</p>	<p>ОРТ 08.00 Новости 08.15 Слово пастыря 08.30 Дневник XXVII Олимпийских игр 09.30 Комедия "Альф" 10.00 Смак 10.20 "Смехопанорама" 10.55 "Играй, гармонь любимая!" 11.25 Детектив "Последний патрон" 13.05 Здоровье 13.35 Дневник XXVII Олимпийских игр 14.05 Сериал "Горец" 15.00 Новости 15.10 На XXVII Олимпийских играх 17.25 Мультиазбука 18.00 Новости (с сурдопереводом) 18.10 Программа "Другая жизнь" 19.05 Фильм "Неисправимый" 21.00 Время 21.40 Боевик "Опять засада!" 23.40 На XXVII Олимпийских играх 00.55 Песня года</p> <p>РТР Канал "Россия" 07.30 "Диалоги о рыбалке" 08.00 "Попутчик". Фильм-сказка 09.30 "Приключения Папируса". Мультсериал 10.00 "Доброе утро, страна!" 10.45 "Сто к одному" 11.35 Сам себе режиссер 12.05 "Друзья - II". Телесериал 12.35 "Золотой ключ" 12.55 "Комиссар Рекс". Телесериал 14.00 Вести 14.20 Фильм "Слезы капали" 16.00 "Международная панорама" 17.00 "Пресс-клуб" 18.00 Моя семья 19.00 "Закон и порядок". Телесериал 20.00 Вести Якутск 20.20 "Лена-ТВ" 20.50 Правовой канал 21.20 Семь дней столицы. 21.30 "Төлкө" 22.00 Программа корпункта НВК "Саха" в Москве 22.30 "Чол олох тускула" 22.50 "Песни мои о крае родном" Канал "Россия" 23.05 Дневник Олимпийских игр 00.25 Фильм "Грязная сделка" 02.10 "Формула скорости"</p> <p>3-я программа Канал "Россия" 20.20 "Городок. Ретро" 21.00 Фильм "Лэйк-Плейсид - озеро страха"</p>	<p>ОРТ 08.00 Новости 08.15 Слово пастыря 08.30 Дневник XXVII Олимпийских игр 09.30 Комедия "Альф" 10.00 Смак 10.20 "Смехопанорама" 10.55 "Играй, гармонь любимая!" 11.25 Детектив "Последний патрон" 13.05 Здоровье 13.35 Дневник XXVII Олимпийских игр 14.05 Сериал "Горец" 15.00 Новости 15.10 На XXVII Олимпийских играх 17.25 Мультиазбука 18.00 Новости (с сурдопереводом) 18.10 Программа "Другая жизнь" 19.05 Фильм "Неисправимый" 21.00 Время 21.40 Боевик "Опять засада!" 23.40 На XXVII Олимпийских играх 00.55 Песня года</p> <p>РТР Канал "Россия" 07.30 "Диалоги о рыбалке" 08.00 "Попутчик". Фильм-сказка 09.30 "Приключения Папируса". Мультсериал 10.00 "Доброе утро, страна!" 10.45 "Сто к одному" 11.35 Сам себе режиссер 12.05 "Друзья - II". Телесериал 12.35 "Золотой ключ" 12.55 "Комиссар Рекс". Телесериал 14.00 Вести 14.20 Фильм "Слезы капали" 16.00 "Международная панорама" 17.00 "Пресс-клуб" 18.00 Моя семья 19.00 "Закон и порядок". Телесериал 20.00 Вести Якутск 20.20 "Лена-ТВ" 20.50 Правовой канал 21.20 Семь дней столицы. 21.30 "Төлкө" 22.00 Программа корпункта НВК "Саха" в Москве 22.30 "Чол олох тускула" 22.50 "Песни мои о крае родном" Канал "Россия" 23.05 Дневник Олимпийских игр 00.25 Фильм "Грязная сделка" 02.10 "Формула скорости"</p> <p>3-я программа Канал "Россия" 20.20 "Городок. Ретро" 21.00 Фильм "Лэйк-Плейсид - озеро страха"</p>	<p>ОРТ 07.00 Новости 07.10 На XXVII Олимпийских играх 08.25 Армейский магазин 08.55 "Дисней-клуб": "Аладдин" 09.20 Утренняя звезда 10.10 "Непутевые заметки" 10.30 Пока все дома 11.10 Утренняя почта 11.40 В мире животных 12.20 Дневник XXVII Олимпийских игр 12.30 "В поисках утраченного" 13.10 На XXVII Олимпийских играх 14.45 История одного шедевра 15.00 Новости 15.10 Сериал "Горец" 16.05 Семь бед - один ответ 16.20 "Дисней-клуб": "101 далматинец" 16.50 "Дисней-клуб": "Новые приключения Винни-Пуха" 17.15 "Эх, Семейства!" 18.00 Новости (с сурдопереводом) 18.15 "Женские истории" 18.50 "Флэш" 19.00 Торжественная церемония открытия XXVII Олимпийских игр 21.00 Время 21.55 Погода 22.00 Боевик "Легионеры" 23.55 Комедия "Нью-Йоркские истории"</p> <p>РТР Канал "Россия" 07.30 "Теремок". Мультфильм 07.35 "Сказка о царе Салтане". Мультфильм 08.30 Олимпиада-2000 09.45 "Доброе утро, страна!" 10.15 "Аншлаг" и К 11.15 "Городок" 11.45 Русское лото 12.25 Федерация 13.05 Парламентский час 14.00 Вести 14.20 Диалоги о животных 15.15 "Планета Земля" 16.15 Олимпиада-2000 18.00 Сам себе режиссер 18.30 Детектив "Маросейка, 12" Якутск 20.00 "Добрый вечер, Якутск!" 20.40 Дальний Восток Канал "Россия" 21.00 Зеркало 22.00 Лучшие моменты Олимпиады-2000 00.05 Фильм "Последний отсчет"</p> <p>3-я программа Канал "Россия" 20.00 Всероссийская лотерея "ТВ БИНГО ШОУ"</p>

Кини хайдах саныырынан ЫҢЫАХ

Саха национальнай бырааһын-
ныыга — ыһыах туһунан кылгас-
тык ахтыахпын баарабын. Тоҕо
диэтэргит, кэлин араас сылтаары-
нан, сорох сирдэргэ ыһыаҕы адыс
да ыспат, сороор суолтатыгар эрэ
тэрийбитэ буолаллар.

Ыһыах ордук оҕолор
өйдөрүгэр-санааларыгар умнул-
лубат бэлиэни хаалларар. Оҕо сыл-
дьан ыһыахха бараары эрдэттэн
бэлэмнэнэргин хаан умнуонугуй.
Онно аныгыны, былыргыны бары-
тын көрөбүн. Сахалыы симэммит
дьөһөгөй оҕото барахсан көрүөхтөн
кэрэ буолара, кылынан өрүллүбүт
(хатыллыбыт — редакция, А. Ва-
силев) былаах ыһыах, торбууах
(ньирэй) бааллан тураллара, араас
кээмэйдээх чороонор. Сахалыы
таҕастаах дьахталлар, эмээхсит-
тэр ыһыах силигин ситэрэллэрэ.

Эдэр уолаттар ыһыахха күрөх-
төһөрү бэлэмнэнэллэрэ, оҕолор
сымыыт охсуһунараары
түбүгүрэллэрэ. Түүнүэри үтөһэлэ-
эх эт бэлэмнэнэһинин түбүгэ.

Саха кинитигэр саамай үчүгэй
бырааһыннык — ыһыах. Саха
ыала ыһыаһын ахтан, төгүрүк сыл
көһүөс күүтэр.

Ыһыах хантан эрэ өйтөн була
сатаан бырааһынныктааһын бу-
олбатах — бу былыр былыргыттан
бырааһынныктыктанар үгэс. Олонхо
үдүйбүтүтэн, 1250 сыл анараа
өтүттөн үөдүйбүт бырааһыннык
буолуон сөп. Бастакы уос номоҕор
олорбут Эр Сордох Элэй ыал бу-
олан, чан бастакы «ыал ыһыаһын»
саҕалабыт. Ону фольклор маты-
рыһаа аарыттан астына аарыбыт.

Былыргы сахалар натуральнай
хаһаайыс, балаах олорон, үстэ
ыһыахтыылар. Ити туһунан О. Н.
Ветлинг «О языке якутов», Р. К.
Маак «Вильдский округ», Э. К. Пе-
карский «Тылыбытын» 1, 3 томна-
рыгар, В. Л. Сорошевский «Якуты»

айымныларыгар ыйан тураллар.
Үс улахан ыһыахтарбыт маньык-
тар.

1. СААСКЫ АЙЫЫ ЫҢЫАҒА
— саха сана сыла, айылҕа уһукту-
ута саха кинитэ айылҕаттан
көрдөһөн, сизэр-туом тэрийэрэ. Пе-
карский саха саҕа сыла ыам ыйыт-
тан саҕаланар диэбитэ оруннаах
курдук. Бу кэмгэ ыһыах ыһыллар.
Ыам ыйын 14 күнэ.

Билигин оскуолалар бүтэн
ыһыахтыыр кэмнэрэ чугасар.
Сааскы Ньюкулун кэмнэрэ. Туох
баар сизирин-туомун туһунан,
«айыы ыһыаһын» тэрийиэххэ сөп.
2. САЙЫНҢЫ УЛУУ ТУНАХ
ЫҢЫАҒА. Былыр 9 күннээх түүн
буолар эбит (21 — 30.6).

Билигин 21.6 — өрөбүл — наци-
ональнай бырааһыннык күнүнэн
биллэриллэн турар.

3. КУҤҮҤҮҤҮ ИБИР ЫҢЫАХ.
Күһүңгү ыһыах баарын Пекарс-
кай 2 төгүл ыйар. Бу саҕа дьылы
көрсүү бырааһынныыта. Балаган
ыйын 14 күнүгэр Ибир ыһыаһын
тэрийэр эбиттэр. Мантан
косторунэн, Сыл уонна Дьыл тус-
туса суолталаахтар. Билигин бу
кэмгэ улууска дьаарбанкалар
ытыллылар.

Мин санабар үс ыһыаҕы ыйар
да сатанна эбит. Сааскы Айыы
ыһыаһын оскуолаларга үөрэх дьы-
ла бүтүүтэ, Ибир ыһыаҕы күһүн
дьаарбанкалар сағана (үөрэх
аһыллыыта, хомуур бүтүүтэ-сағ-
лананыта) сизир-туому туһунан,
ытыахха. Оттон Улуу тунах
ыһыаҕа — национальнай быраа-
һынныктык.

Итини таһынан «Ытык ыһыах-
тары» ыһаллара. Итини ыалга ула-
хан кыһалга буоллаҕына, оҕорол-
лоро. Оҕо сырыттаһына, оннук
ыһыаҕы ыстахтара буолуо, бэрт
кистэлэнгинэн Салаһыска өтөвөр
киһэ харана буолтун кэннэ саҕа-

лаан, сарсыарда бүппүтэ бадахта-
ах. Биир маҕан баттахтаах эмээх-
син көмүлүөк оһох уотун иннигэр,
баттахын ыһан баран, кутурбута
көрүөхтөн дьулаан этэ. Бүтүүтүгэр
дуу, сағаланытыгар дуу аһаабыт-
тара, дьоро киһэ буолбута. Ити сө-
ри бүтүүтэ ыһыһылааҕа.

«Ыал ыһыаҕа». Бу икки күннэ-
эх. «Кулун ыһыаҕа» — биридди-
лэн дьон алгыс туомун туһунан, кы-
мыс иһэллэр. Ат сүүрдүүтэ тэрил-
либэт.

«Уруу ыһыахтара» — хас да
ыал буолар эдэрдэр биир кэмгэ
сэргэ түбэтэхтэринэ, анаан-минэ-
эн, арылаах-сылаах саламаат
оҕороллор. Атын түһүлгэттэн ура-
тыта — ол.

«Аймах ыһыахтара». Бу аҕа
уустарынан аймах дьоннорун су-
раһан-садыһан, түмсэр ыһыахта-
ра. «Ыал ыһыаҕыттан» атына суох.
Аһа-үөлэ, кымыһа, оонньуута,
көрө — барыта «Кулун ыһыаһы-
ны» бэлэмнэнэн ытыллар. Ман-
на ат сырсыта тэриллибэт.

Бу ыһыахха майгыһыныыр ыһы-
ах өтөрдөөбүтэ Хамаҕаттаҕа тэрил-
лэн, ытыллыа сылдыбытта. Манна
Афанасьев З. З. дьыэ кэргэнэ кон-
цердын туруорбута. Арыый кэргэнэ
тэрийбит буоллар саҕа сүһүөх ыч-
чаттар бары, хаан хаантан тарды-
һан, аймах аймаһын булсуһан, ас-
тынан тарҕаһа этилэр.

Нэһилиэк ыһыаһын аҕа ууста-
рынан биир сыл «Бырдьаки
ыһыаҕа», атын сылларыгар
«Отой», «Былаахай», «Мунур»,
«Сыалдыа» ыһыахтара диэн тэрий-
эн ытыахха сөп эбит. Итиннэ ай-
мах дьон Саха сирин бары мунук-
тарыттан кэлиэхтэр этэ.

Ыһыах иитэр-үөрэтэр суолта-
тын ахтыбакка туран, кини умнул-
лубут үгэстэр утумнарын салгы-
рын санатыхпын баарабын.

Ыһыах ханныктаах да кинини
саныыр санааттан босхолуур,
үөрдөр, саха саха эрэ буоллаҕына,
сайдар-үүнэр кэскиллээх.

ЫҢЫАҒЫ ЫҢЫҒА БОЛҔ- ОМТОЛОХТУК СЫҤАҢ- НАҢЫАҒЫҢ.

Николай НИЛОВ —
ДАНИЛОВ.
Хамаҕатта

Спортивная гимнастика. Немов — абсолютный чемпион!!! Россия гимнаста Алексей Немов биһиги эрэммиппит курдук многоборьеда бириддилен киирсингэ кыһыл көмүс мэтээли ылла. Кини түмүгэ — 58.474 баал. Кытай спортсмена иккис буолла, үһүскэ украинец Александр Береш таҕыста.

Велоспорт. Россиянин Алексей Марков иннигэр Испания уонна Уругвай спортсменнарын түһэрэн бороонса мэтээли ылла. Оксана Гришина Россияҕа алтыс үрүн көмүс мэтээли трековой спрингэ ылла. Кини французенкаҕа хоттордо, бороонсаһы украинка Ирина Янович ылла. Россиянка Ольга Спосарева бөлөбүнэн күрэхтэһингэ бороонса мэтээли ылла.

Харбааһын. А. Попов 100 м. көнүл стилинэн харбааһынга иккис буолла. Голландец бастаата. А. Попов уонна Д. Пиманков 50 м. көнүл стилинэн харбааһынга салгыы күрэхтэһэллэр.

Фехтование. Рапирист Дмитрий Шевченко кытаанах киирсингэ французу кыайан бороонса мэтээли ылла.

Ууга поло. Россия дьахталларга сүүмэрдэммит хамаандата салгыы күрэхтэһэ сылдьар.

Сыалытыыта. 50 м. бинтиэпкөн сыалытытыгар биһиги кыргыттарбыт түһэн биэрбэттилер. Үрүн көмүс уонна бороонса мэтээллэри ылар чыэскэ тигистилэр. Кыһыл көмүс мэтээли Польша

Олимпийская оонньуулар — 2000
**БИЛИГИН ДА
ВРУТТЭ
ИЛИКПИТ**
Sydney 2000

спортсменкаларын хотто.
Теннис. Үһүс эргигирэ Евгений Кафельников аргентинегы кыайда. Академическай эрдинни. Рос-

сиянка Юлия Александрова академическай эрдиннигэ күрэхтэһини финалыгар таҕыста.

Балаган ыйын 21 күнүнүгэ туругуан олимпийскай мэтээллэри үлэстии маньык: АХШ — 11, 10, 10; Австралия — 8, 9, 8; Кытай — 8, 4, 7; Франция — 7, 9, 4; Италия — 7, 2, 9; Россия — 4, 8, 8; Эстония — 0, 0, 1; Украина — 2, 4, 3; Азербайджан — 1, 0, 0; Литва — 1, 0, 0; Белорусь — 0, 1, 4; Грузия — 0, 0, 1; Киргизия — 0, 0, 1; Латвия — 0, 0, 1.

Интернет
матырыйааларынан
Г.К. ЭВЕРСТОВ бэлэмнэтэ

2000 сыл балаган ыйын 27 күнүн өрөбүл күнүнэн биллэрэр ту-
һунан Саха Республикатын Правительствотын 2000 сыл балаган
ыйын 14 күнүнээҕи 1370-р №-дээх

ДЬАҤАЛА

Саха Республикатын государственной суверенитетын туһунан
Декларацияны ылыныы 10 сылын бырааһынныктааһыннан си-
бээстээн, 2000 сыл балаган ыйын 27 күнүн өрөбүл күнүнэн биллэ-
рэгэ.

Саха Республикатын правительствотын
председателэ В. ВЛАСОВ

Утерянный аттестат № 1172151 от 17 июня 1999 г., выданный I Хому-
стакской ср. школой в 1994 г. на имя Ядреева Павла Михайловича, счи-
тать недействительным.

Спимем 1-2-комнатную квартиру с отоплением в с. Нам. тел. 21-9-30.

Молодая семья срочно снимет квартиру или частный дом (в центре).
Обр. по тел. 26-3-84 (вечером)

В связи с ликвидацией Намского РС ОСТО просим всех заинтересо-
ванных лиц произвести сверку до 1 ноября 2000 г.

Сага «Фунай» телевизор атыыланар. Сыаната 7000 солк. Аңардаан
төлүөххэ син. Билсэр телефонугут 22-7-11.

Намскому управлению ЖКХ срочно требуются на работу: 1. Заве-
дующая подсобного хозяйства по содержанию домашних птиц. Требо-
вание: образование по специальности - зоотехник или ветеринария. 2.
Рабочий подсобного хозяйства. 3. Ванщика женского отделения.

Улууһу бурдугунан хаачыйарга ананан «Фермер-2» бурдук мэлий-
эр комплекс хойутаан кэлбитинэн, тымнылар кыһайбыттарынан бары
көрүң хаһаайыстыбалартан, чааһынайдартан мизингэни таһыыга, дьи-
этин реконструкциялааһынга, бетоннааһынга көмөҕө наадыбыт.
Көмө хайа баҕарар көрүңүнэн буолуон сөп. Төлөбүрү сирэй аахсыта
сибидэй бурдугунан, уотурбанан, салиһинэй сизмэтинэн.

Билсэр телефонугут: 21-2-82, 23-5-75 эбэтэр «Байанай» маҕаһынга,
Нам с. Ойуунускай уул. 2 №-рз. Реквизиттарбит: «Сулгур» СХПК ИНН
1417002958, БИК 049805609, Р/с 40702810476190000093, К/с
3010181040000000609, ОСБ № 5040 с. Нам

Бириг үөрэммит доборбутугар Никаба уонна кини чугас дьонугар тапталлаах ийэтэ ШАМАЕВА Матрена Григорьевна ыарахан ыарыттан өлбүтүгэр дириг кутурбаммытын тизрээбит. М.О.О. 1995 с. выпуск
Биһиги сизэммит тэңэ саныыр оҕобут ТРУНИНА Наталья Алексеевна хомолтолоохтук күн сириттэн барбытыгар эбэтэр Соловьева Мария Васильевнага дириг ку- турбаммытын тизрээбит. Үөдэй олохтоохторун кырдыбаастара
Чугас доборбут, аҕа табаарыспыт үлэ ветерана, Нам улуһун главгостехнадзор инспекциятын начальнига СТРУЧКОВ Спартак Борисович соһумардык өлбүтүнэн оҕолоругар, кийинтигэр, аймахтарыгар, чугас дьонугар дириг кутур- баммытын тизрээбит. Павловтар, Шапошниковтар, Федоровтар, Хорчовтар
Бириг үөрэнэр, үөрэтэр Варябыт төрөппүттэригэр Егор Спартакович, Анисия Илларионов- на Стручковтарга таптыыр аҕалара, эһэлэрэ СТРУЧКОВ Спартак Борисович соһумардык өлбүтүнэн дириг кутурбаммытын тизрээбит. Учуутала О.Н. Ефимова, бириг үөрэнэр оҕолоро уонна кинилэр төрөппүттэрэ
II Хомуस्ताах нэһилиэтин дьаһалтата Нам улуһун Ытык кинитэ, улуус бастакы комсомолета- рыттан биридэстэрэ, «ССКП кэжэтигэр 50 сыл» знагыннан бэлэстэммит, советскай-хаһаайыс- тыбаннай үлэҕэ үүн кэмгэ үлээбит НИКИТИН Дмитрий Алексеевич 88 сааһыгар өлбүтүнэн оҕолоругар, сизэнэригэр, бары аймахтарыгар уонна билэр дьонугар дириг кутурбаммытын тизрээбит.
Хамаҕатта спордун дьээтин директоругар Никитина Айталина Дмитриевнага таптыыр аҕата Нам улуһун бичүүтүтүгэр гражданина, колхознай-совхознай тугуу ветерана, II Хомуस्ताах олох- тооҕо НИКИТИН Дмитрий Алексеевич ыалдьан өлбүтүнэн дириг кутурбаммытын тизрээбит. КФКС и Т
Убаастыыр табаарыстарбыт Полина, Аята, Мария Дмитриевналар тапталлаах аҕалара, II Хо- мустаах убастабыллаах олохтооҕо НИКИТИН Дмитрий Алексеевич өлбүтүнэн оҕолоругар, сизэнэригэр дириг кутурбаммытын тизрээбит. Намтан Винокуровтар, Өхтөмитен Исаковтар, Ивановтар, II Хомуस्ताахтан Меркуловтар, Старковтар
Истинник саныыр дьүүгэбитигэр Малгина Александра Алексеевнага уонна кини дьыэ кэргэ- нигэр, чугас дьонугар таптыыр ийэтэ ПАРНИКОВА Розалия Гаврильевна ыарахан ыарыттан өлбүтүнэн дириг кутурбаммытын тизрээбит. Бириг үлэлиир дьүүгэлэрэ
Күндү бырааппыт, «Аргысмедстрах» генеральнай директора ОСИПОВ Валерий Степанович эмискэ ыалдьан өлбүтүнэн дьыэ кэргэнигэр, аҕатыгар дириг кутурбаммытын биллэрэбит. Тихоновтар, Наумовтар, Янковтар
Үлэ, тыыл ветерана СИВЦЕВА Ксения Иосифовна уһуннук ыарахан кыһыл өлбүтүнэн таптыыр уолугар Мокрошупов Дмитрий Петровичка, кий- интигэр Ефимова Полина Михайловнага, сизэнэригэр уонна бириг төрөбүт балтыгар Сивце- ва Мария Иосифовнага, дьыэ кэргэнигэр, чугас аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тизрээ- бит. Олохтоох дьаһалта, кырдыбаастар сэбиэттэрэ, дөһсөд коллектива, нэһилиэк олохтоохторо
Күндү таптыыр ийэм, эдьийбит, эбэбит ВАСИЛЬЕВА Наталья Николаевна ыалдьан өлбүтүнэн дириг кутурбаммытын биллэрэбит. Дьокуускайтан Соркомовтар, Алпааныттан Макарова, Кебөкөтөн Дьяковтар, Васильевтар, Петуховтар, Матвеевтар
Ытыктыыр эдьийбит Алпааны нэһилиэтин олохтооҕо үлэ ветерана ВАСИЛЬЕВА Наталья Николаевна ыарахан ыарыттан ыалдьан өлбүтүнэн чугас аймахтарыгар, билэр дьонугар дириг кутурбам- мытын тизрээбит. Хатырыктан Поповтар, Ноговициннар, Чекаловтар дьыэ кэргэттэрэ
Күндүтүк саныыр убайбытыгар, бырааппытыгар Кебөкөн нэһилиэтин олохтооҕор Кондратьев Иван Гаврильевичка уонна кини оҕолоругар, сизэнэригэр таптыыр уоллара, бырааттара КОНДРАТЬЕВ Станислав Иванович хомолтолоохтук күн сириттэн барбытынан дириг кутурбаммытын тизрээбит. Саҕаһын, балтыларын Дьякововтар

РЕДАКТОР В.Г.КАСЬЯНОВ
ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт
культура, иллюстрация уонна реклама
(секретариат) — 21496;
бухгалтерия — 21332;
факс — 21332; «НАМ» ТРК — 21632;
редакционной издательской система — 21141

Тэрийөн таһаарааччылар: СР Правительствота, Нам улуһун дьаһалтата, редакция коллектива.
Маассабай информация средстволарын туһунан РФ Сокуоннарын тутуһууну хонтуруоллуур уон-
на регистрациялыыр РФ бэчээккэ Госкомитетин СР региональной управлениетыгар регистрациялам-
мыт нүөмэрэ — Я 0085.
Сурукка ааккытын-суолугутун, үлэтигин, дьээбит аадырыһын чопчу ыйың.
Автор этэрэ таһыат санаатыннын мэлдьи биир буолбат.
“ЭНСИЭЛИ” — Нам улуһун хаһыата.
678380, Саха Республиката, Нам с., Октябрьскай уул. 1.
E-mail: editor62@sakha.ru

Таһылына уонна таһылына “Энсиэли”
хаһыат редакционной-издательской
систематыгар.
Хаһыат Дьокуускайга “Сахаполиграфиздат”
НИПК бэчээттэннэ, Орджоникидзе уул. 38.
Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэчээт. лис.
Индекс — 54889. Тираһа — 2116
Бэчээккэ или баттанна — 12:00 ч. 20.09.2000
Сахааһын №-рэ — 108